

דף שבועי

פרשת פקודי, תשפ"ב, מספר 1460

על הדרמה של העשייה האנושית

דב שוורץ

הַפְּרִיֵּת מֵאֵת אֲדָנִים לְמֵאֵת הַפְּכָר כֶּכֶר לְאָדָן. (כח) וְאֵת הָאֶלֶף וּשְׁבַע הַמָּאוֹת וְחֲמִשָּׁה וּשְׁבַעִים עֲשֶׂה וְיִים לְעִמּוּדִים וְצִפָּה רְאִשֵׁיהֶם וְחִשֶּׁק אֲתֶם. (כט) וַיִּנְחֹשֶׁת הַתְּנוּפָה שְׁבַעִים כֶּכֶר וְאֶלְפִים וְאַרְבַּע מָאוֹת שֶׁקֶל. (ל) וַיַּעַשׂ בָּהּ אֵת אֲדָנֵי פֶתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת וְאֵת מִכְבַּר הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר לוֹ וְאֵת כָּל כְּלֵי הַמִּזְבֵּחַ. (לא) וְאֵת אֲדָנֵי הַחֹצֵר סָבִיב וְאֵת אֲדָנֵי שַׁעַר הַחֹצֵר וְאֵת כָּל יִתְדֵת הַמִּשְׁכָּן וְאֵת כָּל יִתְדֵת הַחֹצֵר סָבִיב. (לט:א) וּמִן הַתְּכֵלֶת וְהָאֲרָגְמָן וְתוֹלַעַת הַשָּׁנִי עָשׂוּ בְּגָדֵי שָׂרָד לְשָׂרֵת בְּקֹדֶשׁ וַיַּעֲשׂוּ אֵת בְּגָדֵי הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר לְאַהֲרֹן כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֵת מֹשֶׁה.

בפרשיות אלה מופיעות סוגיות שלא הופיעו בפרשות "תרומה" ו"תצווה", לפחות לא בדרך כזו:

- (א) ציון האמנים, בצלאל בן אורי ואהליאב בן אחיסמך, מופיע רק בפרשתנו.
- (ב) הפיקוח של איתמר מופיע גם הוא רק בפרשתנו.
- (ג) סיכום חומרי המשכן מופיע בראש פרשתנו, על אף שתיאור בנייתו מופיע בפרשת "ויקהל". אל סיכום חומרי המשכן ספחו עורכי הפרשיות גם את סיכום החומרים לבגדי הכהונה (שמ' לט:א). ושוב, סיכום כזה אופייני לפרשתנו.

נדמה לי שהבנת המבנה טמונה בהסבר שהוא לכאורה פשוט אך מתבקש, ואציג אותו בהערות אחדות:

- (א) **התוכניות והביצוע.** "תרומה" ו"תצווה" מבטאות את התכנון הא-לוהי, ו"ויקהל" ו"פקודי" משקפות את הביצוע האנושי. בדרך זו ניתן להסביר את שלוש הסוגיות. כאשר משה רבנו קיבל את התוכנית

הרבה נכתב על המבנה של פרשות "תרומה" ו"תצווה", מצד אחד, ופרשות "ויקהל" ו"פקודי" מצד שני. ואכן, השאלות אינן קלות. הדיון של רוב הפרשנים והחוקרים מתמקד בחזרה על הפרטים של בניין המשכן וטוויית בגדי הכהונה, ועל פרשת "כי תשא" המבדילה ביניהן. אבל האמת היא, שהבעיות המבניות מסובכות יותר. פרשות "תרומה" ו"תצווה" מחולקות מבחינה עניינית באופן מדויק; "תרומה" עוסקת במשכן, ו"תצווה" – בבגדי כהונה. לעומת זאת, בפרשות "ויקהל" ו"פקודי" חלוקה זו אינה מוחלטת, ופרשת "ויקהל" "גולשת" לפרשתנו. נתבונן בשתי הפרשיות הראשונות, סגורה ופתוחה, שבפרשתנו:

(שמ' לח:כא) אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדוּת אֲשֶׁר פָּקַד עַל פִּי מֹשֶׁה עֲבַדְתָּ הַלְוִיִּם בְּיַד אֵיתָמָר בִּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן. (כב) וּבְצִלְאֵל בֶּן אֹרִי בֶן חוּר לְמִטֵּה יְהוּדָה עָשָׂה אֵת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֵת מֹשֶׁה. (כג) וְאֵתוֹ אֶהֱלִיאֵב בֶּן אַחִיסָמֶךְ לְמִטֵּה דָן חֹרֵשׁ וְחֹשֶׁב וְרִקְם בְּתֵכֶלֶת וּבְאַרְגָּמָן וּבְתוֹלַעַת הַשָּׁנִי וּבַשָּׂשׁ.

(כד) כָּל הַזֶּהָב הָעֲשׂוּי לְמִלְאָכָה בְּכָל מִלְאָכָת הַקֹּדֶשׁ וַיְהִי זֶה־בַּתְּנוּפָה תִּשַׁע וְעֶשְׂרִים כֶּכֶר וּשְׁבַע מָאוֹת וּשְׁלֹשִׁים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ. (כה) וְכֶסֶף פְּקוּדֵי הָעֵדוּת מֵאֵת כֶּכֶר וְאֶלֶף וּשְׁבַע מָאוֹת וְחֲמִשָּׁה וּשְׁבַעִים שֶׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ. (כו) בְּקַע לְגִלְגַּלֹּת מַחְצִית הַשֶּׁקֶל בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְכָל הָעֹבֵר עַל הַפְּקָדִים מִבְּנֵי עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה לְשֵׁשׁ מָאוֹת אֶלֶף וּשְׁלֹשֶׁת אֶלְפִים וְחֲמִשׁ מָאוֹת וְחֲמִשִּׁים. (כז) וַיְהִי מֵאֵת כֶּכֶר הַכֶּסֶף לְצִקָּת אֵת אֲדָנֵי הַקֹּדֶשׁ וְאֵת אֲדָנֵי

* פרופ' דב שוורץ, המחלקה למחשבת ישראל, אוניברסיטת בר-אילן.

בגדי הכהונה: "וְעָשִׂיתָ בְּגָדֵי קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן
אֶחָיד לְכַבֹּד וּלְתַפְאֶרֶת" (שמ' כח:ב).

תיאור המשכן ניתן לפרטי הפרטים, וכאן
היה צורך לעשותו בדיוק כפי שניתן למה
רבנו, הן מילולית הן חזותית: "וְרָאָה וְעָשָׂה
בְּתַבְנִיתָם אֲשֶׁר אִתָּה מְרָאָה בְּהָר" (שמ' כה:מ).
השראת השכינה תובעת הכנה מדויקת. בעולם
העתיק רווחה התפיסה, שכדי ליהנות
מהעולמות הרוחניים יש צורך בדיספוזיציה,
בהכנה מדוקדקת כחוט השערה. לעומת זאת,
בגדי הכהונה לא ניתנו באופן כזה. כאן המטרה
היא אסתטית, ותלויה גם באופן שבני אדם
מבינים כבוד ויופי. אני מניח שניתנה חירות
מסוימת למתכננים באשר למבנה הבגדים.
דוגמה לכך היא המחלוקת בעניין הפעמון
והרימון בשולי המעיל; האם הפעמון צריך
להיות בתוך הרימון או בצידו. לפיכך הכריעה
התורה, שתיאור בניית המשכן בפרשת "ויקהל"
יגלוש גם לפרשתנו. כאן היה צורך בהקפדה
יתרה, ללא כל יוזמה אנושית. לעומת זאת,
ניתן לטוות חולצה או מעיל בדרכים רבות, גם
אם הבד פשוט וההוראות מצוות על
ההומוגניות שלו.

שוב אנו עומדים בפני העיקרון, שכאשר
בני אדם מבצעים משימה, הרי שקיים מתח
בשאלת התוצר. אדם מתאמץ לקלוע לדעת
הקב"ה, והדרמה מבחינתו היא גדולה. ההוצאה
לפועל של התוכנית הא-לוהית במשכן הצליחה
בסופו של דבר, והמבנה של הפרשיות מעיד על
הסוף הטוב. אפשר להוסיף כהנה וכהנה על
העושר הפרשני, אולם נראה שהפשט משקף
עושר לא פחות מאשר הדרש והפירוש.

הדף השבועי מופץ בסיוע קרן הנשיא
לתורה ולמדע, ומופיע גם באתר המידע של
אוניברסיטת בר-אילן בכתובת:
<http://www1.biu.ac.il/parasha2>
כתובת דוא"ל של הדף: dafshv@mail.biu.ac.il
ניתן לפנות לכתובת זו ולקבל את הדף מדי שבוע
בדוא"ל.

f הדף השבועי - אוניברסיטת בר אילן
יש לשמור על קדושת העלון

עורך: ד"ר צבי שמעון
עורכת לשון: רחל הכהן שיף

האידיאלית בפרשות הראשונות, הרי
שהדברים היו מוחלטים והומוגניים. אך
כאשר ירדו לרמת הביצוע, תוכנית העבודה
נחלקה לסמכויות: המפקח היה איתמר,
המבצע של העבודות היה בצלאל, והאחראי
על מלאכות הבדים היה אהליאב. לפי
המדרש ראה משה מנורה מאש. איתמר,
בצלאל ואהליאב כבר נצרכו לביצוע
המפורט, הכולל חומרים ורשימות מצאי.
כך אנו מבינים את האיננוטר, את רשימת
החומרים שבתחילת פרשתנו. תוכנית א-
לוהית אידיאלית אינה נזקקת ללב הדופק
של האמן, שעל אף ביטחונו המופתי בקב"ה
המנהיגו במדבר, הוא חרד שמא לא יספיק
הזהב או כל חומר אחר.

(ב) **הצלחה**. התיאור "האפור" של העשייה
בראשית פרשתנו משקף את העובדה
המופלאה, שבני אדם הצליחו לקלוע לדעת
עליון לפרטי פרטים. צא וראה: פרשנים
רבים במשך הדורות הציגו מסורות
פרשניות התולות רמזים ורמזי רמזים
בפרטי המשכן ובבגדי הכהונה. אף לפי
הפשט נדמה לי שאין ספק שיש סמליות
במבנה המפורט של המשכן ובגדי הכהונה.
פרשני ימי הביניים, פילוסופים ומקובלים,
תלו במבנה ובמספרים משמעויות קוסמיות
עמוקות. והנה, מנהל העבודה, שני אמנים
בתפקידי הנדסה ואסתטיקה, לווים ונשים
(*"וְכָל אֲשֶׁה חֲכַמַת לֵב בְּיָדֶיהָ טָווּ וַיָּבִיאוּ
מִטָּוָה אֶת הַתְּכָלֶת וְאֶת הָאַרְגָּמָן אֶת תוֹלַעַת
הַשָּׁנִי, וְאֶת הַשֵּׁשׁ. וְכָל הַנָּשִׁים אֲשֶׁר נָשָׂא לְבָן
אִתָּנָה בְּחֻמָּה טָווּ אֶת הָעֵזִים"*, שמ' לה:כה-
כו) הצליחו ליישם את האידאה הא-לוהית
כמות שניתנה.

(ג) **מבנה**. נותר לנו להסביר מדוע "גלשה"
בניית המשכן שתוארה בפרשת "ויקהל"
לראשית פרשתנו. מדוע לכאורה לא
הספיקה פרשה מלאה כדי לתאר את
הבנייה. כמדומני שההבדל באופי המלאכה
של המשכן ושל בגדי הכהונה מבהיר את
המבנה. בפרשיות "תרומה" ו"תצווה" נטע
משה רבנו כתובים זעיר שם זעיר שם כדי
לציין את המשמעות והחשיבות, כביכול
במטרה שלא נשקע בפרטים ונשכח את
המגמה הכוללת:
המשכן וכליו: "וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי
בְּתוֹכָם" (שמ' כה:ח).